

● אחיה של חנה פנש יחרים את טכס גילוי המצבה שלה במשך שדותיים (קיסריה). אחרי שנים של הזנחת חזרה, התעורר הקיבוץ לפתע לפעולה קדחתנית, בהדרגת יששכר שדמי, קבע ביום חמישי זה טכס סגור, אליו הוזמנו רק 30 איש. המטרה האמיתית; לספק למשה שרת הזדמנות חגיגית לנאום בו יפאר את חלקו של עצמו בפרשת בראנה, ינסה לפזר את האשמות החמורות שהושמעו נגדו נוכח גילויי משפט אייכמן, בלי לבוא לעיד במשפט ולהיחקר בו. מעמד שדותיים ימלא את אותו התפקיד שנועד למלא, בשעתו, מעמד מגן הרה"האסון.

● מערכת הכתהון תמשיך לשמש נקודת-מוקד ציבורית, עד לבחירות. פרשת מכירת העושים לפורטוגל לא תרד מעל הפרק, על אף נסיגותיהם של דויד בן-גוריון ושמעון פרס. בין השאר: נעשים נסיונות להשיג הוכחות מצולמות וממוסמכות על השימוש בעושים בצבא פורטוגל.

● נוסף לזאת, תתעורר בעיה בקשר לשליטת פרס ושות' של מנגנון הכתהון, ללא כל פיקוח או מרות ציבוריים. ועדת השרים שמונתה לבדיקת סדרי הבטיחות במערכת הכתהון נתקלת במכשולים רציניים. בעוד שמה מחברי הוועדה דורשים לערוך בדיקה יסודית ומקיפה של כל נוהלי העבודה והבטיחות במערכת הכתהון, מבקשים פרס ושות' להפוך את הוועדה לכלי שימליץ על צעדים, אשר יביאו לשליטה אבסולוטית של הכת הנוכחית, ללא אפשרות של התערבות או פיקוח מצד הכנסת או הממשלה. לאות מחאה, ודאי כמעט לגמרי כי שני שרי השמאל, ישראל ברזילי המפיימי

אונניה, ביקשו אותם להתחייב את שני האפריקאיים על בקשת אשת-כניסה לארץ צות-הברית. אולם לחץ דעת-הקהל הישר-אלית, שהגיבה הפעם נימרצות על-ידי עשרות קריאות-טלפון ומכתבים, אילצה את הממשלה, לאחר שהות של שלושה ימים, להעניק לשניים זכות-מיקלט.

תוך כדי כך נמנעה החרפה עוד יותר גדולה של הרושם הקטלני שעשתה על הציבור, בארץ ובעולם, פרשת העושים.

עד קורותיו האישיות, ועד המצב באנגוזה, סיפר השבוע מנואל יונה פורטס;

"נולדתי בכף הירוק ליד סנגאל, למשפחה ענייה. למדתי ארבע כיתות בבית-ספר עממי, והלכתי לעבוד. עבדתי בדיג בים. עבדתי קשה אבל לא הירחתי הרבה והחלטנו, אני והחבר שלי, לעבור לאנגולה.

יום אחד, זה היה לפני כמה חודשים, הר דינע הפורטוגאליים לכל הכושים, שאסרו לנו לעשות כל מיני דברים שעו או כן עשינו. לפני זה, לא היו לנו צרות. שמענו שבכפרים יש צרות, אבל בלוביטה לא היו מעכשיו, אסרו היה לנו להסתובב בעיר בלילה. מי שנתפס, היה מיסכן. היו מכים

אך, כרגיל, דיבר שרת — מחוץ לאולם בית-המשפט. בפני עתונאי אמריקאי הגיב על עדותו של בראנה, הגדיר חלק ממנה כי "שטות גמורה" והכחיש בתוקף כי בראנה אמר לו אי-פעם שאייכמן התכוון לפוצץ את תאי-הגוים של אושתיץ ברגע שיקבל תשובה חיובית עקרונית על הצעתו, וכן הסוכנות היהודית. הודעה זו של בראנה גם חסרה בוד"ח המקורי של שרת לוייצמן — דבר שעורר מיד את תשומת-לבו של השופט בנימין הלוי.

מי משקר — בראנה או שרת? שרת נהג בזירות, לא התייצב בפני בית-המשפט כדי להיחקר חקירת שתי-עורב.

נאצי אוכל נאצי

האקורד האחרון של התביעה נשמע בארץ — והיה זה רק טבעי שנושאו יהיה מכוור ועלוב. הוא נגע לאדם שסימל את אחת התכונות האופייניות ביותר של הנאציזם — אי-הנאמנות המוחלטת של הנאצים איש לרעהו, ונכונותם למכור זה את זה בכל עת, לשם הצלה עצמית ובצע כסף. התביעה ביקשה להגיש את רשימות ה"עיתונאי ההולנדי הנאצי, זאסן, שחקר את אייכמן לפני ארבע שנים. אין ספק שאייכמן התכוון או לפירסום הדברים. אך אז היה עדיין חופשי ונסתר.

ברגע שנחטף אייכמן, הבין זאסן כי יש רכוש בידיו. הוא מיהר להציע את הרשימות לעיתונים גרמניים ואמריקאיים — היסב כי יש בכוחן להדק עוד יותר את חבל-התלייה סביב צווארו של אייכמן. ה"עיתונים לא רצו לגעת בחומר — עד שהסכים השבועון לייף לפרסם תמצית קטנה. התביעה היתה מעוניינת להגיש את כל החומר, המשתרע על מאות עמודים. אין בו סתירות מהותיות לעדותו של אייכמן בפני הפקד לס — אך הסיגנון שונה, מטיל אור אחר במקצת על המדבר. השבוע הביא גרוען האזנר את החומר, כימעט במלואו.

מניין השיג אותו? אל תלחצו עלי לגלות זאת, ביקש התובע. התשובה נסתברה מאליה: הוא קיבל אותו מאותו נאצי זאסן, תמורת תשלום מתאים.

מיטת-סדום. כאשר יצא בית-המשפט לחופש שבועי, כדי לעיין בחומר העצום שהוגש לו, אפשר היה לסקור את מלאכת התביעה. הציון: מספיק, אך לא מזהיר. החומר האמיתי נגד אייכמן כלול ב"1400 המיסמכים, ובם מיסמכים מן הארכיונים הנאציים, שנלכדו בתום המלחמה. הם מרשימים עימם את אייכמן לחלוטין כשותף ברצח ה"מיליונים. לא היה צורך בשום עדות נוספת. ואומנם, העדים הוסיפו רק לתיאור הרקע מבלי להוסיף מאומה להרשעת אייכמן עצמו.

המגרת היסודית הזאת הטילה את צילה על כל תשעת השבועות של התביעה. לו היתה השאיפה רק להרשיע את אייכמן — אפשר היה לגמור את פרשת-התביעה בשבוע אחד, ללא השמעת אף איש נוסף. לו היתה השאיפה לתאר את השואה, הרי הוכנסו הדברים למיתסודים, וחלקים גדולים מן התיאור נגנזו באופן שרירותי, מחוסר קשר עם אייכמן.

מאחר שאייכמן הופיע כנאשם-יחיד, וה"תביעה לא השכיחה לצרף את אירגוני ה.ס.ס. כנאשמים נוספים, התנפחה חשיבותו של האיש בצורה שיש בה משום סילוף. התביעה אף ניסתה להוכיח כי היה גרוע מיהיטלו ומיהומלר — דבר שיכול היה לעורר את הרושם כי היה משהו טוב בשני בני הבלעיל העיקריים של תקופת השואה. היתה זאת אחת התוצאות האבסורדיות, שנבעו ממתכונתו היסודית של המשפט.

פליטים

מארץ הפחד

לגבי אלה מאורחי ישראל שטרם השכילו להבין את חזקתו משטר השמדה-העמית ה"שורר באנגולה, הנתונה לשלטון פורטוגלי אזורי (ראה הנו"ל) שימשו השבוע שני צעירים זרים, שנקלעו לחופי הארץ, תיז' כורת דר-משמעות של האומה הרובצת עדיין על חלקים מסויימים של העולם. מנואל יונה פורטס, (25) ואנטוניו פראנז' סיסקו דה פרסה (29), הגיעו בנוסעים סמו"ים על סיפון האונייה הישראלית הר נגבוע, ביקשו מיקלט בארץ תבור פליטים. תוך כדי כך העמידו את ממשלת ישראל בפני ברירה בלתי-ניעמה: לסרב לזכות את הצעירי רים במיקלט ולדון אותם אולי על-ידי כך למות-עיוניים — או להסתכסך עם בת-בריתה הפורטוגאלית בכוח, ממנה רוכשת ישראל את עפרות-הברזל. בתחילה ניסו פקויו משרד החוץ והפנים להתחמק. הם שיגרו את האחראים על ה"



"אמרת ליך אלף פעמים, עוזי, שלא תשחק עם הילדים האלה!"

ויצחק בן-אהרון מאחדות-העבודה, יפרשו מן הוועדה, יביאו לביטולה המעשי.

● נעלמו הסיכויים כי פנחס לבון ירוץ בבחירות למנסת. סיכויים להרכבת רשימה משולשת, של מפ"ם, אחדות-העבודה ולבון שררו בשבועות האחרונים בקרב עסקני אחדות-העבודה, אך עתה מסתבר כי היו אלה תקוות-שווא. מפ"ם אף תסביר לציבור כי אחדות-העבודה הסעתה במזיד את חבריה בעניין זה, כדי להימלט מלחץ פנימי להרכבת רשימה עם מפ"ם.

● יתכן כי המפלגה הליברלית תהיה הראשונה שתגיש את רשימתה לוועדת הבחירות. מוסדות המפלגה עדיין נתונים במיקוח קשה בקשר להרכבת הרשימה והיו מעדיפים להגיש רק בתום המועד החוקי, ב"26 לינוי. אך המפלגה רוצה לזכות באות "ל" — אות שמפא"י רוצה למנוע ממנה. האמצעי של מפא"י: מימון רשימה תימנית, שבעבר זכתה לאות זו, אף אם אין לרשימה כזו סיכויים לעבור את אחוז החסימה במקרה שהליברלים יהיו הראשונים שיגישו רשימה, תהיה להם זכות-קדימה לגבי האות המיוחלת.

● הקמת רשימה של עדות המזרח, מטעם מפא"י, מדרבנת את יתר המפלגות לשריין מקומות לבני עדות אלה ברשימוי תיהן. בדרך כלל, אין לצפות לפניס חדשות. במפ"ם יתפוס ויקסור שמטוב הירושלמי את מקומו של חיים יהודה שהתפטר, בעוד שבשורות הליברלים קיים לחץ להבטיח מקום לעורר-הדיון כהן-צידון, שהוכיח את עצמו בשבועות האחרונים כמרצה המושך קהל רב בהופעותיו.

● ה"ב לשעבר של מפלגת פועלים מנהל משאימתן על הציטרפות לתרות.

● מו"מ אחר: שהרב יצחק אבו-חצירא יעמוד בראש רשימת פאנ"י, במקום בנימין מינץ המנוח.

● השתלטותו של בוס הקק"ל יוסף וייץ על מינהל מקרקעי המדינה מעורר התמרמרות בקרב המנגנון הפקידותי. בעיקר כועסים הפקידים על שווייץ, אשר נתן את הוראת העלאת דמי-החכירה לשיכור ניס העממיים, התכחש לאחריותו, העביר את האשמה על פקידיו, בגלל טיבה זו, וסיבות אחרות הקשורות בהנחיותיו החדשות של וייץ, קיימת למעשה החלטה של אי-שיתוף פעולה, עד לידוי שביטה גלוויה.

ותו מכות עד שהיה מתעלף. אחר-כך הו סחבים אותו ברחובות מעולף, ומכניסים אותו לבית-סוהר. אם היה מה, היו זורקים את הגופה שלו, לאחת הבראות.

אנחנו פחדנו מאוד. לילה אחד חזרתי מ-הספינה שלי הביתה. בדיוק בפניה הרחוב, התפלגו עלי שניים מהמשטרה הפורטוגאליית. היו להם מקלות עבים והם התחילו להרביץ מכות. מהמכה הראשונה, התעלפתי. כשהתעוררתי, מצאתי את עצמי שוכב בפניה של רחוב אחר, שרוט, פצוע ומלא דם. איך הגעתי הביתה אינני יודע. בבית היה לי ראי שבור וראיתי את הגב שלי ש-כולו מלא דם ובלי עור בכלל.

שכבתי הרבה זמן והחברה שלי טיפלה בי. בעל האוניה שלי פיטר אותי, כי לא באתי לאוניה והוא לא ידע איך למצוא אותי. כשהבראתי, החליט החבר שלי, אני טוניו, לעזוב את העבודה שלו ולבוא לעבוד יחד איתי. מצאנו עבודה כסבלים בנמל לוביטה. אבל אלה לא היו חיים. ביום ר' בלילה, כל הומן, לחיות בפחד שהנה, עוד מעט יבואו ויהרגו אותך, שבביל כלום. לקולנוע — אסור. לנו יש רק קולנוע אחד קטן ומלוכלך, על מיגרש, תחת כיפת השמיים, ורטטים מלפני המון שנים שלא מבינים מהם שום דבר. ביתיקפה? אני לא ביקרתי הרבה במקומות כאלה, אבל פעם אחת רצינו אני וחבר שלי לבקר שם, לש-תות משהו וכימעט שהרגו אותנו. בקושי ברחנו הביתה, לפני שהגיעו השוטרים. "במשטרה — ישר פוף!" שכר עבודה? מה הרחנתו? הרחנתו חצי דולאר ליומיים. מזה בקושי אפשר לאכול משהו. לא היה לנו מה ללבוש, רק סמרטוטים. לא יכולנו ללבוש כמו בני-אדם. ואם היה כבר משהו אומר משהו על הממשלה? אין (המשך בעמוד 10)